

Specialistkurs för psykologer iHandledning & Konsultation Handledar- och Lärarutbildning Göteborg

Fyra terminer. Kursstart 2 september 2022 Kursavslut maj 2024

Kursen syftar till att utifrån psykodynamisk, socialpsykologisk, pedagogisk och organisationspsykologisk teori ge kvalificerad kunskap och kompetens att handleda och undervisa inom vård och omsorg samt kompetens att genomföra konsultativa uppdrag. Psykologer och psykoterapeuter har separata yrkesspecifika fördjupningsmoment i eget arbete och examination.

FÖRKUNSKAPSKRAV

Legitimerad psykolog eller psykoterapeut, den senare med minst två års yrkesverksamhet efter examen. Personlig lämplighet för erfarenhetsbaserat lärande i grupp kontrolleras med referenspersoner. Förtrogenhet med psykodynamisk teori och praktik från tidigare studier samt i egen handledning. Grundkurs i klinisk hypnos eller motsvarande kompetens inom imaginativ metodik, där fokuserande medvetandetillstånd nyttjas.

OMFATTNING

Teori och övningsseminarier 110 lektionstimmar. IRL fredag em- lördag em, fyra tillfällen/termin. Handledningsmetodik, Grupp/ Organisationspsykologi, Pedagogik, Imaginativa metoder, Etik och Eget Arbete.

Handledning 90 tim i grupp om max fyra personer, på studenternas handledningsärenden.

Egna uppdrag som handledare, minst tre terminer.

Eget arbete med tillämpad pedagogik

Examination 1 tim individuellt och 4 tim i grupp, gruppindelning efter grundprofession.

EXAMINATIONSFORM

Löpande bedömningar i grupp och individuellt, skriftliga redovisningar, muntliga presentationer. Lärare, handledare och examinator samarbetar i bedömningen av elevernas prestation i förhållande till läromålen.

LÄRANDEMÅL, INNEHÅLL och EXAMINATION för kursens specifika moment

LÄRANDEMÅL för HANDELDNINGSMETODIK

Kunskap om våra handledningsmetoders teoretiska bas. Förmåga att uppfatta den handleddes behov och tillsammans med denne formulera handledningens syfte, etablera en förtroendefull relation till den handledde, hjälpa den handledde att finna sin egen professionella stil inom ramen för ett reflekterande handledningsklimat, hjälpa den handledde att förstå sina patienters/klienters behov och använda den förståelsen till gagn för patienternas/klienternas utveckling samt identifiera generella svårigheter och individuella förhållningssätt för att stimulera rollutveckling.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Faktorer i relationen handledare-handledd, som påverkar samarbetet: överföring, motöverföring, medveten / omedveten kommunikation, hållande, konfrontation, tolkning Litteraturens teorier tillämpade på elevernas egna uppdrag med fokus på relation, ramar och metod och i ständig koppling till uppdragets syfte.

Färdighetsövningar i metoder som medvetande- och tydliggör nonverbala reaktioner och processer. Dessa övningar sammanfaller delvis med imaginativa övningsmoment.

Rollspel baserat på egna praktikuppdrag, lärarinstruktion eller kurslitteraturens övningsexempel.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs att eleven i egna handledningsuppdrag uppvisat kompetens att formulera kontrakt och ramar för handledning samt uppvisat en medvetenhet om hur process och relation påverkar handledningens form och innehåll, visat förståelse för hur handledares och handleddas medvetna och omedvetna kommunikation påverkar handledningsrelationen och i praktiken visat de förmågor som beskrivs under lärandemål samt under momentet Handledning på Handledning visat förmåga att tillämpa lärandemålen ovan, i egen praktik.

Examinationsform: Muntlig redovisning av litteratur. Terminsvisa muntliga utvärderingar om elevens utvecklingsbehov och -potential, vilket också ingår i ramen för övningar och rollspel.

LÄRANDEMÅL för HANDEDNING PÅ HANDEDNING

Förmåga att i egna handledningsuppdrag tillämpa kursens handledningsmetodik och finna en egen professionell, medveten och reflekterande handledarstil, med fördjupande imaginativa inslag där så är lämpligt.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Deltagaren handleder studerande eller yrkesverksam, med uppdragskontrakt inom sitt kompetensområde, individuellt under minst en termin. Deltagaren ger grupphandledning under tre terminer.

Handledning på handledning: 90 handledningstimmar i grupp om ca 4 studerande.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs minst 80% närvaro i detta moment, och att löpande under hela kursen visa förmåga att reflektera kring och utvecklas i sin handledarkompetens och att konstruktivt ta till sig sina handleddas skriftliga utvärderingar. Högre frånvaro än för godkänt, kan kompletteras med individuell handledning för en extra avgift.

Examinationsform: Närvarokontroll. Löpande feedback med eleven om dennes utveckling som handledare. Eleven redovisar sina handleddas utvärdering av handledningsmomentet. Examinator, lärare och handledare samråder om elevens lärandeprocess efter termin två och vid kursens slut.

LÄRANDEMÅL för GRUPP- OCH ORGANISATIONSPSYKOLOGI

Fördjupad kunskap om grupp- och organisationspsykologi, i synnerhet förändringsmotstånd, konflikter och gruppprocesser samt funktionella och dysfunktionella system. **Fördjupad** kompetens att självständigt leda processer i utvecklings- och förändringsarbete inom grupp och organisation. Uppvisa ett norm- och systemkritiskt förhållningssätt, avseende kultur, genus och funktionsvariationer.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Psykodynamisk och systemisk organisationspsykologi.

Lärarnas fallbeskrivningar som belyser förändringsmotstånd, konflikter och gruppprocesser samt funktionella och dysfunktionella system och hur kunskapen kan tillämpas.

Fördjupning i konsultativ metodik, tillämpat i rollspel.

Förebyggande av diskriminering och utanförskap. Bemötande i mångkulturella sammanhang.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs att eleven visat fördjupad kunskap inom området i enlighet med lärandemålen. Att eleven kan redogöra för exempel på organisatoriskt lärande, motstånd, konflikt och hantering av dessa. Att eleven kan förhåll sig rättvis och normkritisk i frågor som rör genus och kultur.

Examinationsform: Muntlig diskussion i grupp med feedback och fördjupande frågor från lärare.

LÄRANDEMÅL för PEDAGOGIK i handledning, undervisning och konsultation

Kunskap om pedagogiska metoder i handledning och fördjupad kunskap om pedagogiska metoder i utbildning och konsultation. **Fördjupad förmåga** att använda gruppens interaktion i pedagogiska interventioner som syftar till fördjupat lärande och att självständigt kunna applicera teoretiska fundament i genomförandet av gruppdiskussioner. **Förhållningssätt** som stimulerar elevers aktiva delaktighet i läroprocessen.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Fördjupande studier i erfarenhetsbaserat lärande och kunskapsutveckling.

Muntliga framföranden och ledande av medvetandegörande övningar, med återkoppling på tillämplighet och pedagogik.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs att eleven i egna presentationer och ledandet av övningar och rollspel, kan stimulera och motivera lärande samt underlätta gruppens interaktion i lärosituationen och i egen muntlig framställning använda ett motiverande och pedagogiskt förhållningssätt, som inbjuder till fördjupad förståelse, kunskapsutveckling och kompetens.

Examinationsform: Muntliga individuella presentationer och ledande av gruppens arbete, minst en gång per termin. Feedback från lärare, examinator och övriga elever i grupp.

LÄRANDEMÅL för IMAGINATIVA METODER: fokusering, kroppsmedvetenhet, gestaltande tekniker, samt inre och yttre bildarbete

Förmåga att berika och fördjupa handledning, undervisning och konsulterande uppdrag med imaginativa metoder. I **förhållningssätt** vara lyhörd för och omsorgsfullt använda ickeverbal kommunikation i handledningsuppdrag och övningsmoment.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Imaginativa psykodynamiskt utforskande övningar med diskussion kring tillämpning i handledning och konsultativa uppdrag.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs att eleven uppvisar medvetenhet om hur och när imaginativa inslag gagnar de handledda samt visar lyhördhet för deltagares potential och motivation i tillämpandet av imaginativ metodik.

Examinationsform: Löpande utvärderande samtal i grupp om de övningar deltagaren hållit i. Litteratordiskussioner. I handledningsmomentet: Samtal om hur de handledda får hjälp att förstå sin nonverbala kommunikation.

LÄRANDEMÅL för ETIK

Kunskap om etiska frågor som berör handledning, undervisning och konsultation. **Förmåga** att ansvarsfullt hantera etiska dilemman i handledning, undervisning och konsultation, göra avvägningar och prioritera, samt kommunicera värdeaspekter till berörda. I **förhållningssätt** uppvisa en medvetenhet om den egna värdegrunden och ta ansvar för etiska konsekvenser av de val som görs i rollen som handledare, lärare eller konsult.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Uppdatering av etiska riktlinjer för yrkesgrupper inom vård och omsorg, med fördjupning i etiska riktlinjer för handledare.

Exempel på etiska dilemman och ställningstaganden i samband med handledning, undervisning och konsultationsuppdrag. Etiska frågor i upprättande av handledar- och konsultkontrakt. Etiska ställningstaganden i handledning över kulturella gränser.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs att eleven i alla undervisningsmoment uppvisat uppdaterad och fördjupad kännedom om etiska riktlinjer samt förmåga att på ett ansvarsfullt sätt reflektera kring etiska dilemman som kan uppstå i behandling, undervisning och handledning.

Eleven skall ha visat en fördjupad medvetenhet om etiska konsekvenser av tänkbara val, för handledd, patient/klient, tredje part och den egna yrkesgruppen.

Examinationsform: Löpande samtal med lärare och handledare i grupp. Individuell muntlig examination sista terminen, med fokus på egna handledningsuppdrag.

LÄRANDEMÅL för EGET ARBETE

Fördjupad kunskap och kompetens i handledning, undervisning och/eller konsultation. **Kompetens** att på ett strukturerat och pedagogiskt kvalificerat sätt dokumentera, presentera och om tillämpligt, illustrera någon aspekt av eget handledningsuppdrag med koppling till kurslitteratur och undervisning.

INNEHÅLL kopplat till lärandemål:

Eget arbete av praktisk eller teoretisk karaktär, skriftligt och muntligt presenterad samt pedagogiskt genomförd.

EXAMINATION

För godkänt resultat krävs förmåga att ta emot gruppens och examinatorns feedback på det egna arbetet, samt kunna beskriva vad i arbetet som kan förbättras och hur, och även visa en medvetenhet om arbetets samt presentationssättets brister och utvecklingspotential.

Examinationsform: Individuellt skriftligt arbete, muntlig presentation och genomförande i grupp. Feedback och diskussion. Examinator och lärare ger återkoppling i grupp eller enskilt.

LÄRARE

Susanna Carolusson, leg. psykolog & leg. psykoterapeut, handledar- och lärarkompetens.
Göran Skarman, leg psykolog, leg psykoterapeut, specialist arbetspsykologi, handledar- och lärarkompetens.

Karolina Willén, leg psykolog, handledar- och lärarkompetens (specialistkurs). Ackrediterad handledare i EgoStateTherapy International.

Markus Erosson, socionom, leg psykoterapeut, handledar- och lärarkompetens. Verksam som universitetsadjunkt vid Mälardalens Universitet.

Lärare och **Examinator för psykologer i specialistkurs:** Stefan Fransson, leg. psykolog & leg. psykoterapeut, handledar- och lärarkompetens, specialist klinisk psykologi.

Examinator för psykoterapeuters ackreditering: Ulla Karilampi, leg psykolog, PhD.

Kursansvarig: Susanna Carolusson. Tel: 0705-970007. Mejl: susanna@carolusson.se

EXAMINATION av kurslitteratur

sker i form av individuellt hemarbete och aktivt deltagande i gruppdiskussioner.

Litteraturlista, se nästa sida.

KURSLITTERATUR

Handledningsmetodik, pedagogik och psykodynamisk teori för handledare:

Cajvert, Lilja

Handledning: Behandlarens kreativa rum.

2 uppl.: Lund: Studentlitteratur, 2013 – 267 s.

ISBN: 9789144079608

Ladany N., Klinger R. & Kulp L.

Therapist shame: Implications for therapy and supervision (s.307-322)

I: Deaning R. & Tangney, J. (Eds)

Shame in the Therapy hour

Washington DC: American Psychological Association, 2011 - 428 s.

ISBN: 9781433809675

McWilliams, Nancy

Psychoanalytic Supervision

Guilford Publications, 2011 – s.237

ISBN 9781462547999

Skarman, Göran

Handledning för professionell utveckling: medicinsk pedagogik

1 uppl.: Stockholm: Liber, 2011 – 247 s.

ISBN: 9789147099573Ny

Tveiten, Sidsel

Yrkesmässig handledning: mer än ord

5 uppl.: Lund: Studentlitteratur, 2020– s.427

ISBN: 9789144136271

Referenslitteratur, textutdrag som förmedlas av lärare inför aktuell undervisningsdag:

Ekstein, Rudolf & Wallerstein, Robert S.

The teaching and learning of psychotherapy

Revised ed.: International Universities Press, 1972 – s.344

ISBN: 0823663639

Fransson, S. & Lagerlöf, M.

Parallella Påverkansfenomen i Handledning och Teamarbete.

Hypnosnytt, 4, 5-19, 1995

ISSN: 1100-7052

Imaginativa metoder i handledning, utbildning och konsultation:

Chesner, A. & Zografou, L.

Creative Supervision across Modalities: Theory and applications for therapists, counsellors and other helping professionals

London/Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 2014 – s.224

ISBN: 1849053162

Lahad, Mooli

Creative Supervision. The use of expressive arts methods in supervision and self-supervision

London: Jessica Kingsley Publishers, 2008 – s.128

Tveiten, Sidsel

Yrkesmässig handledning – mer än ord

4 upp.: Lund: Studentlitteratur, 2014 – s.362

Evidens för effekten av handledning:

Milne, Derek L.

Evidence-based clinical supervision. Principals and practice

New Jersey: Wiley-Blackwell, 2009 – s. 286

(ISBN: 9781405158497)

Milne, Derek L., Sheikh, Alia I., Pattison, Sue & Wilkinson, Andrew

Evidence-based training for clinical supervisors: A systematic review of 11 controlled studies

The Clinical Supervisor, 30, 53-71, 2011

URL: <https://psycnet.apa.org/record/2011-10039-004>

Referenslitteratur:

Allwood, Carl Martin & Erikson, Martin G.

Grundläggande vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper

3: uppl.: Lund: Studentlitteratur, 2021 – s.253

Carolusson, Susanna

Symptom-Oriented Diagnostic Systems guiding Treatment Planning

Hypnos, vol. 26, 4, 194-202, 1999

Carolusson, Susanna

Gammal kunskap i nya kläder av senaste mode

Insikten 4, 45-48, 2006

Carolusson, Susanna

Be sensible and use your senses. Hypnosis, authority and transference

HypnosNytt 4, 2-9, 2011.

ISSN: 1100-7052

Weiss, Joseph, Sampson, Harold & The Mount Zion psychotherapy research group (Eds)

The psychoanalytical process: theory, clinical observations and empirical research.

New York: Guilford Press, 1986 – s.423

Grupp- och organisationspsykologi:

Argyris, Chris & Schön, Donald A.

Organizational Learning: A Theory of Action Perspective

Addison Wesley Longman Publishing Co, 1978 – s.356

ISBN: 0201001748

Referenslitteratur, textutdrag som förmedlas av lärare inför aktuell undervisningsdag:

Bolton, Robert

People skills How to assert yourself, listen to others, and resolve conflicts

New York: Simon & Schuster, Inc., 1986 – s.300

Glasl, Friedrich

Confronting conflict: A first-aid kit for handling conflict.

Gloucestershire: Hawthorn Press, 1999- 186 s.

ISBN: 9781869890711

Etik:

Carolusson, Susanna

Terapeuten som Auktoritet

Insikten, 12, 32-40, 2012

(Tema maktmissbruk)

Carolusson, Susanna

Självkännedom minskar risken för motöverföring

Psykologtidningen, 15, 4-7, 2004

(Tema omedvetna behov hos terapeut)

McWilliams, Nancy

Psychoanalytic Supervision

Guilford Publications, 2011 – s.237

ISBN: 9781462547999

Riksföreningen Psykoterapicentrum

Etiska Riktlinjer för psykoterapeuter

2011 – s.4

URL: <https://www.psykoterapicentrum.se/dokument/EtikpsykoterapeuterRPC.pdf>

Sveriges Psykologförbund

Yrkesetiska principer för psykologer i Norden

1998 – s.12

URL: <https://www.psykologforbundet.se/globalassets/yrket/yrkesetiska--principer-for-psykologer-i-norden.pdf>

Sverne Arvill, Ebba., Hjelm, Åke, Johansson, Lars-Åke & Sääf, Christina

Etik och juridik för psykologer och psykoterapeuter

8 uppl. Lund: Studentlitteratur AB, 2020 – s.453

ISBN: 9789144137759

Tveiten, Sidsel

Yrkesmässig handledning – mer än ord

4 uppl.: Lund: Studentlitteratur, 2014 – s.362 (att läsa: s.73-90)

Tillval; individuell fördjupningslitteratur för det egna examinationsarbetet:

Carolusson, Susanna

Hypnos och Överföring i behandling av depression

Insikten, 1, 36-43, 2003

Wrangsjö, Björn (red)

Handledares erfarenheter i psykoterapi och psykosocialt arbete

Uppsala: Mareld, 2006 – s.260

Ytterligare litteratur kan tillkomma under pågående kurs, utifrån lärares anvisningar och elevers egna tillval.